

TÜRÜK
Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
2016 Yıl:4, Sayı:7
Sayfa:195-202

ISSN: 2147-8872

MODERNLEŞMENİN MİTTEN ARINMA PROBLEMİ

Adem Balkaya*

*“Bilgi Güç İçindir”
(Francis Bacon)*

Özet

Modernizm, 17. asırda Avrupa’da moderniteyle temeli atılan ve 19. yüzyıldan itibaren de olgunlaşan bir hareket olarak bütün dünyada geleneğin artık dönemini tamamladığı anlayışıyla her şeyi baştan kurmaya çalışmıştır. Bu değişim hem toplumsal hem sanatsal hem de bireysel anlamda yeni değişikliklere yol açmıştır. Ancak beraberinde bir sürü yeni çatışmayı da tetiklemiştir. Çünkü var olanı terk etmek, alışılmış olanı değiştirmek hem bireysel hem toplumsal anlamda çatışma doğurmuştur. Bu çatışmanın bir türü de mitleri terk etme veya en azından değiştirme konusunda olmuştur. Modernite olaylara veya varlıklara akıl ve mantık penceresinden bakarak reele uymayan her türlü şeyin yerine yenilerini dâhil etmek istemiştir. Hatta bilimsel olanla izah edilemeyenlerin terkedilmesini savunmuştur. Bu amaçla da bilimin kendisine sağladığı rasyonel bilgiler ışığında miti dışarıda bırakan hatta onun gereksiz olduğunu düşünen bir anlayışla her şeyi izaha çalışmıştır. Bu yenedünyada ritüellerin bazıları ilkel veya saçma olarak nitelendirilmektedir. Aslında bu durum bir yerde modernitenin, bilimsel olarak mantıklı açıklaması yapılamayan bu uygulamalar karşısındaki çaresizliğidir. Bu çalışmada mitten arındırma şeklinde tanımlanan demitolojizasyonun neden başarısız olduğu ve mitin moderniteyle çatışmasına rağmen hala daha neden yaşamaya devam ettiği tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mit, Modernite, Rasyonel Bilgi, Akıl, İnan.

THE DEMYTHOLOGIZATION ISSUE OF MODERNIZATION

Abstract

As a movement, founded with modernity in the 17th century in Europe and maturing as from 19th century, modernism endeavored to

---

• Yrd. Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Öğretim Üyesi, adembalkaya81@hotmail.com

reestablish everything all over the world with an understanding that tradition has completed its era. This transition has brought about new changes in both social, artistic and individual aspects. However, it has also triggered numerous new conflicts. This is because abandoning the existent and changing the ordinary have led to conflicts in both social and individual aspects. One type of such conflicts is to abandon the myths or at least, to change them. Through viewing the events or beings with a rational and logical perspective, the intention of modernity was to include its new substitutes instead of any kind of notion incompatible with the reality. In fact, modernity defended the abandoning of the scientifically unexplainable ones. For this purpose, modernity endeavored to provide an explanation for everything with an understanding that excludes myths and even considers them unnecessary. In this new world, some of the rituals are regarded as primitive or ridiculous. Actually, this situation is the desperation of modernity at some point against such applications whose scientifically logical explanation cannot be made. In this study, the reasons behind why the demythologization, defined as being free from myths, has come to end up in failure and why the myths have continued to exist even though it has conflicted with modernity are discussed.

Keywords: Myth, Modernity, Rational Knowledge, Wisdom, Belief.

Giriş

Bilimsel inan modernitenin kendisine sunduğu imkânlar ve deneyler sayesinde elde edilen bilgilerle miti dışarıda bırakan hatta onun gereksiz olduğunu düşünen bir anlayışla her şeyi izaha çalışmıştır. Bu yenedünyada ritüellerin bazıları ilkel veya saçma olarak nitelendirilmektedir. Aslında bu durum bir yerde modernitenin, bilimsel olarak mantıklı açıklaması yapılamayan bu uygulamalar karşısındaki çaresizliğidir. Başlangıçta bir tür tabiat bağımlılığı/zorunluluğu temelinde animistik inançla örülü bir dünyadan modern topluma geçişle varılan noktada bireyler rasyonel bilimle öğrendiklerini birer mutlak bilgi olarak kabul edip daha normatif ve ampirik kurullarla yeni dünya inşa etmişlerdir. Bu dünya her ne kadar modernitenin verileri ile şekillenmiş veya deneysel ve kesinlik temelinde inanç kurmaya çalışmışsa da mitik inanın verileri ısrarla toplum üzerinde etkisini sürdürme eğilimindedir.

Bir olguyu mitten ayırma, miti reddetme veya başka şekilde düşünme olarak üç aşamada gerçekleştirilen demitolojizasyon (mitten arınma), özellikle dinle çakışan veya mitin kültür üzerindeki etkisinden bilimsel düşüncenin etkin olması konusunda veya mitlerin yalnızca sembol ve simgelerden oluştuğu şeklinde gerçekleşmiştir (Lauri 2010, 146-147). Ama gelinen noktada çok da başarı sağlandığı söylenemez. Mite olan bakış açısı belki de yeniden düşünülmelidir. Eliade'ye göre; "Mit kutsal bir öyküyü anlatır; en eski zamanda, "başlangıçtaki" masallara özgü zamanda olup bitmiş bir olayı anlatır. Bir başka deyişle mit, Doğaüstü Varlıkların başarıları sayesinde, ister eksiksiz olarak bütün gerçeklik, yani Kozmos olsun, isterse onun yalnızca bir parçası (sözgelimi bir ada, bir bitki türü, bir insan davranışı, bir kurum) olsun, bir gerçekliğin nasıl yaşama geçtiğini anlatır. Demek ki mit, her zaman bir

“yaratılış”ın öyküsüdür. Bir şeyin nasıl yaratıldığı, nasıl var olmaya başladığı anlatılır (Eliade 1993, 13).” Mitler sadece evrenin, eşyanın veya insanın nasıl yaratıldığını ya da nasıl yok olacağını mı söylerler? Bir şeyin varoluşu, nasıl oluştuğu, nasıl yok olacağı miti ne kadar ilgilendirmektedir? Mit bunları mı araştırır yoksa yaratılış getirisi olarak insana verili olan hükmetme/sahiplenme arzusunun bir argümanı olarak insana hizmet mi eder? Son soru doğru ise modernitenin demitolojizasyon çabaları boşunadır; zira verili arzu her halükarda bunu lehine kullanmak için rasyonel olanı da (mitin söyledikleri rasyonel değilmiş gibi) mitin dediklerini de kabullenir.

Tufan hemen her kültürde kendisine oldukça geniş bir çerçeve bulmuş bir konudur ve halk muhayyilesi kadar modern bilim de tufanı araştırmıştır. Nedensellikler, ortaya çıkış, yıkım veya tufanın tarihi modernite içerisinde değerlendirilerek sorulara mantıklı ve bilimsel cevaplar bulunmuştur. Ancak bilimin bulguları halk için çok da fazla bir anlam ifade etmemektedir. Örneğin A. V. Anohin tarafından derlenen tufan anlatısına göre “tufan olacağını demir boynuzlu gök teke (temir müstü kök-teke) haber vermiştir. Bu teke yedi gün dünya çevresinde dolaşmış, acı acı melemiş (bağırılmış), yedi gün deprem olmuş, yedi gün dağlar ateş fışkırmış... yedi gün yağmur yağmış; yedi gün fırtına ile dolu yağmış. Tufan olacağını Ülgen ve altı kardeşi bilmişler ve bir gemi yapmışlar, böylece insan ve hayvan neslini kurtarmışlar (İnan 2000, 23).”

Muhayyilede olan bu bilgi kimi topluluklarda belki başka hayvanlar da dâhil edilerek yaşatılmakta ve bugün hayvan davranışları gözlemlenerek herhangi bir afetin olup olmayacağına dair kehanetlerde bulunmaktadır. Ama bu durum rasyonel bilimle asla örtüşürülemez. Horoz, at, keçi, karınca, fare gibi hayvanların davranışları farklı şekillerde yorumlanabilmektedir. Özellikle mitin insan için sundukları düşünüldüğünde bu bilimsel olanın sunduğu ile neredeyse tartışılmazdır. İnsan kendisi için zihnini meşgul eden en önemli sorulara Malinowski'nin mit tanımıyla cevap bulur. “Ölümsüzlüğe, sonsuz gençliğe, ölümden sonraki yaşama duyulan inancın teminatını veren mit, bir soruna entelektüel tepki değil, en korkunç ve en azap veren düşünceye en derindeki yoğun ve duygulanımsal tepkide doğmuş açık bir inanç edimidir (Malinowski 2000, 109).” Bu durum insanı merkeze almakla da ilgilidir. Çünkü mit ister kötü ruhlarla uğraşsın ister tabiat olaylarıyla ilgi bir bilgi versin sebepler arasına bir yerde insan davranışlarını koyar. Başka bir deyişle mite göre olup biten her şey insan davranışlarıyla ilgilidir. İçerisinde insanı olumsuzlama bile olsa insan için kendisini merkeze alan bu yaklaşım daha kabul edilebilirdir. Oysa bilimsel olan insanı özne değil nesne konumuna iter. İnsan etkileyen değil durumlardan etkilenendir. Bilimsel olan insan dışında bir şeyler olup bittiğini ve gerçekleşen durumun son aşamada insanı etkilediğini savunur. Bu özelliği ile mit insan merkezli oluş özelliği ile bilimsel olanın önüne geçer. İnsanın tabiatla olan birlikteliğinde kendisini bir özne olarak ve o tabiatın bir parçası olarak görmesi ancak mitle mümkündür. Küçük bir ritüelle parçası olduğu tabiata dâhil olur ve yaptığı işten mesela sadece tarım için ürün almaz aynı zamanda o ürünü var eder, ürünün oluşmasında kendi dahlini görür. Toprağa yaptığı yatırımı bilimsel olanın değil mitin dediği ile maddenin çok ötesinde bir hal ile yapar.

Mitin söylemleri moderniteye göre artık gereksiz ve rasyonel olmayan hatta dikkate alınmaya değmeyecek bir bilgi alanıdır. “Şimdi tabiat yasaları ve güçleri keşfedildi ve artık bizim için iyi ya da kötü ruhlara inanma sona erdi. Biz yıldızların insanoğlunu kendilerine hizmet etmesi için köle yapan şeytani varlıklar olmadıklarını, hareketleri evrenin yasaları tarafından kontrol edilen fiziksel varlıklar olduklarını biliyoruz. Onların insan yaşamı üzerindeki herhangi bir etkileri olağan tabiat yasalarının terimleriyle açıklanabilir; ancak onların [yıldızların] kötü niyetlerine hiçbir şekilde bağlanamaz. Hastalık ve aynı şekilde hastalığın tedavisi de doğal sebeplere bağlanmalıdır; hastalıklar, şeytani güçlerin ya da kötü büyü aktivitelerinin bir sonucu değildir (Baultmann 2013, 82).” Modern bilim yukarıda sayılanlara açıklık getirebilmekte ve mitin kötü ve iyi ruhlarla aracılığına gerek duyulmamaktadır.

Modernite her türlü fenomene yaklaşım tarzı olarak nedenselliği ve deneyi seçerek akli hâkim kılmaya çalışır. Akıl/bilim merkezli çözümlenmelerle bilgi üretir. Rasyonel “vahye, kehanetlere, önsözlerle, gairi haber vermeye, kristal küre ile [kahve, kağıt, ok] fal bakmaya, vb.’ye dayanan biliş türlerini reddeder (Adjukiewicz 1994, 54).” Böylece sınanabilir bilgiyle toplumu kendince düzeltir. Karşıtı olan bilgiyi ise - ki bu bilgi önseziyle veya eşyanın ruhuyla yahut da mitik inanın verileriyle ortaya çıkar- kabul edilebilir görmez. Felsefe ilk başta ontolojik olarak nesnelere yöneldi ve doğanın bir tür kendisinden kendisini doğurduğu ya da cisimlerin nasıl oluştuğu tartışıldı. Ancak sonradan cisimle birlikte cismin arkasında olan veya varlığın zihinde yansıması şeklinde var olanla ilgilendi. Doğadan insana geçiş felsefecilerin çelişkileri ile zorunlu hale geldi. İyonyalı filozoflar varlığın temelinde maddi ilkeyi, Pythagorasçılar formel olanı yani sayıyı, Elea Okulu filozofları yanısamayı, Thales, Anaksimandoras ve Anaksimaes tek bir maddeyi, Empedokles ve Anaksagoras varlığın temelinde birden çok maddeyi yerleştiren (Cevizci 2010, 64) konu içinden çıkılmaz bir hale hatta doğanın iflasına yol açarak dikkatleri insan üzerinde toplamaya başladı.

Bacon’ın “*bilgi güç içindir* (Cevizci 2010, 445)” sözünden itibaren bilginin özne temelli olarak insandan ve insanın ihtiyaçlarından geldiği kabul edildi ve üretilen bilginin neden ve nasıllığındansa hatta ne üzerinden olduğundansa insan için ne yarar sağladığı/ne kattığı üzerinde düşünöldü. William Chittick, Bacon gibi bilimin aslında güç ile kontrol etmeğe yönelik olduğunu savunur ve ona göre de “modern, bilimsel rasyonalite mit ve hayale yönelttiği saldırılarında rasyonalistik teolojiden çok daha katıdır. Bilim, miti hurafe olarak görür. Bilimsel rasyonalite bir dünya görüşüne hâkim olduğu ölçüde, dinî hayal de artık dünyada ve insanın kendi içinde Tanrı’yı bulamaz. Böylece dünya ve insan (self) Tanrı’dan mahrum hale gelir. Dünya ve ben (insan) hakkındaki kararlar Tanrı’ya değil, ulemâ ve rahiplerin rolünü üstlenen bilim adamları ve teknokratlara bırakılır. Modern Batı’da bu durum, bütün işlerde danışılması gereken bir uzmanlar mezhebi (cult) ortaya çıkarmıştır (Chittick 2013, 3-35).” Aslında amaç üretilebilen bilginin inanılan bilgi ile yer değiştirerek insan üzerinde bir tür egemenlik sağlamaktır. Bu nedenle mitin hayallerine saldırılır ve hatta bu iddiayla birlikte rasyonel bilimin Tanrı tarafından verileden sanki daha üstünmüş gibi görülmesi amaçlanmıştır. Böylece insan inandığındansa kendisine gösterilene yönlendirilmiştir. Rasyonel olanın tarafsız olduğu bu noktada oldukça önemli bir kanıt

olmuştur ama kendisini nesnelliğe iten insan için ilk başta uygun bir durummuş gibi görünse de sonradan yine mite/hayale veya verili inana dönüş olmuştur.

Bugünün bilgisi üretilirken asla geçmiş terk edilemez zira geçmiş ve gelecek arasında yapılacak yorumlamalar aslında geçmişi, sınamayı yapan veya eldeki verilerin bir kısmını hazırlayan konumuna getirir. Mit burada hakikat ile bilgi arasında geçişe imkân sağlayan bir deney alanına dönüşür. Mitin nesneye veya insana dair anlattıkları yaşanmışlıklar veya yaşanmamışlıklar üzerinde hazır bilgidir. Modernite bu bilgiyi sağlar veya çürütür. Ancak dikkat edilirse modernite sıfırdan başlamak yerine kurulu veya verili olanla başlar böylece doğruladıkları veya yanlışlıkları hatta ez azından kullanılamazlıkları açıklığa kavuşturur. Böylece eldeki bilgiler mitsel olmaktan çıkar. Ancak bu türden bir demitolojizasyon dahi bir yerde hala mitin doğrulananlarla devam ettiğine dair bir göstergedir. Yalnızca adı değişmiş olur. Raglan insanların tarihsel gerçekleri veya geçmişi araştırmalarını şu şekilde izah eder: “Onda bugünü açıklayacak, gelecek hakkında bilgi verecek noktaları bulmayı umdukları için; geçmişin kalıntıları ilgilerini çektiği için; klasikler her çeşit bilginin kaynakları kabul edildiği ve klasikleri anlatmakta biraz tarihsel bilgi gerektiği için; İncil ve diğer dinsel eserlerde tarihsel atıflar olduğu için; bu yolla geçimlerini kazandıkları için (Raglan 2010, 182).” Bu bile insanın kendisini merkeze alarak veya özne kendisini yaparak sadece çıkarları için veya *gücü için* bilgi ürettiğinin veya dünyayı anlamlandırmada veya eşyaya hükmetmede işine geldiği gibi hareket ettiğini gösterir.

Eğer tamamen demitolojizasyon başarıya ulaşır da mit denen şey kaybolursa bu kez farklı insan davranışlarının izahı zorlaşır. Örneğin mimariden sanata ve edebiyata, düğünden cenazeye vb.ye kadar çok farklı alanlarda insan davranışlarını belirleyen/düzenleyen modern bilim ve din olduğu kadar modern bilimin izahında zorlandığı farklı pratikler de vardır. Sözgelimi insanlar hala bir çocuk dünyaya geldiğinde çocuktan sonra anneden gelen *sonu* veya çocuğun kesilen göbeğini bir yerlere gömerler. Bu genelde bir akağaç kabuğuna sarılı halde ocaklığa yakın yerlere gömme veya günümüz itibariyle ilerde düşünülen meslek için belirlenen yere gömme şeklindedir. Hatta ölü doğan bebeğin etenesi köpeğe yedirilerek bir sonraki çocuğun hayatı garanti altına alınır (Potatov2012, 339). Bu türden bir pratiğin izahı bilimsel bir kanıtlamaya veya sınanmaya açık değildir, bu yüzden demitolojizasyon zorlaşır. Onlarca farklı rengin içinden giyimde bazı yerlerde bazı renklerin tercihi veya bilimin tam aksini söylemesine rağmen yapılar da görülen değişik şekillendirmeler, yemeğe başlama veya bitiriş ritüelleri, sosyal hiyerarşi vs. unsurlar kaynağını çoğu zaman en az din kadar mittten alırlar ve sosyal açıdan bunu yıkmak veya izah etmek zordur. Sorun aslında mitin anlattıklarıyla tarihin belgelendirdiklerinin çakışmasından ibarettir. Hatta geleceğe dair tahminler bilim ile miti yine karşı karşıya getirir. Varlığın nasıl yaratıldığı kadar nasıl yok olacağına dair inanışlar da mitin temel argümanları arasındadır. Modern bilim bu yapılabilecek deneysel yöntemlerle insan aklına/mantığına uygun verilerle sunsa da mit bu konudaki etkisini alabildiğine sürdürebilmekte ve hala daha insanlar mitin öğretilerine göre gelecek için pozisyon almaktadırlar.

Kısa zaman önce ülkemizde yaşanan büyük bir deprem modern bilime göre sebepleri rahatlıkla izah edilebilecek bir durum iken insanların sosyolojik olarak depremi kabullenme

biçimleri hiç de bilimin dediği gibi olmamıştır. Tıpkı eskatoloji mitlerinin ısrarla tanrının öfkesinden kaynaklanan yok oluşu savunmaları gibi birçok insan, deprem sebebi olarak bilim dışında bir şeyleri kabullenmiştir. Deprem her ne kadar yerbilimine ait bilimsel bir durum ise de gerçekleşmesinde en başlıca sebeplerden biri dini açıdan yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere karşı tanrısal bir cezalandırma biçimi olarak yorumlanmıştır. Bu konuda mitin elini güçlendiren en önemli dayanak da bilimin her şeyi açıklığa kavuşturmasına rağmen depremin ne zaman gerçekleşeceğini bilememesidir. Zira tanrının ne zaman öfkeleneyeceği veya insanların yükümlülüklerini ne zaman yerine getirmeyeceği bilimin bileceği bir durum değildir.

Özellikle insanların hala daha tabiat olaylarını bir takım kültlerle izah ediyor oluşları veya animik temelli ritüellerle yeni yılı kutsamaları, bolluk ve bereket için bilim kadar mitin işaret ettiği olgularla hareket etmeleri demitolojizasyonu zorlaştıran sebepler arasındadır. Örneğin bütün bir yıl boyunca elde edecekleri ürünlerden azami ölçüde elde etmek isteyen köylüler en az bilimin kendilerine sunduğu ilaç/katkı ürünleri kadar mitin sunduğu yöntemleri de uygulamaktadırlar. Bu rasyonel düşünen bir akıl için kabul edilebilir değildir. İnsanlar hala daha axis mundi noktalarında kurbanlar sunmakta ve yeni hasat döneminin bolluğuna dua etmektedirler. Oysa rasyonel akla göre ürünün bolluğu zamansal olarak doğru ekimine, doğru sulama ve doğru ilaçlarla bağlıdır. Bu zaten yapılmaktadır ama mit bunun üstüne bir de kurban veya değişik ritüeller talep etmektedir ve insanlara 21. asırda dahi bu isteklerini yaptırabilmektedir (Balkaya 2014).

Bilimsel veri ile mit verilerinin insan üzerindeki önemli paradokslarından biri de hayatı anlamlandırmadadır. Zira bilimsel bilgi ürettikleri ve sunduklarıyla hayatı anlamlı hale getirilmeden çok kurutur. O sadece gerçektir, doğrudur veya sınanabilirdir ancak hayatı anlamlandırma noktasında mite göre yetersizdir. Örneğin mitik verilerin birçoğu simgeler üzerindedir. Bu durumda resim, ikonlar veya diğer güzel sanatlar kullandıkları ile anlamlı hale gelebilirler. Ressamın kullandığı renk veya simge bilimin verdiği ile değil mitin verdiği ile anlam kazanır yahut şiirsel bir dilin çözümlenmesi bilimle değil mitle anlamlı hale gelir. Joseph Campbell, hayatı anlamlandıran hikâyelerin mitler olduğunu savunur. Ona göre “Eskiden bu hikâyeler insanların zihinlerindeydi. Hikaye zihninizde olduğu zaman, bunun kendi hayatınızda olup biten bir şeyle ilgisini görebilirsiniz. Bu, siz ne olduğu konusunda bir bakış açısı kazandırır. Bunun kaybedilmesiyle gerçekten de bir şeyler kaybettik çünkü bunun yerini alabilecek, yerine koyabileceğimiz benzer bir literatürümüz yok. İnsan hayatının dayanağı olan temalarla ilgili, medeniyetler inşa eden ve milenyumlar boyunca dinlere bilgi kaynağı olan, antik çağlardan gelen bu bilgi parçaları; derin içsel problemler, içsel muammalar, içsel geçitlerin eşikleri ile ilgili ve yol boyunca kılavuz tabelaların ne olduğunu bilmezseniz, bunları kendi kendinize çözmeniz gerekir. Ama bu konu sizi bir kez içine çekti mi, öyle bir şey hissedersiniz ki bu derin, zengin ve hayatı canlandıran bilgi geleneğinden kaçmak istemezsiniz (Campbell ve Moyers 2010, 22).”

Mitler, hayatı kuruluştan çıkaran anlatı düzleminde sunulan kültür kodlarıdır. Her millet kendi inanının sağladığı şeyleri veya inanını oluşturan bilgiyi bilimsel değil dogmatik kabullerle şekillenen anlatılara borçludur. Böylece geçmişe ait elde edilen kalıntılar

çözümenebilir ve anlamlandırılabilir. Mimaride denk gelinen bir figür ancak mitle çözümlenir, şamanın kıyafeti veya kullandığı eşyalar için bilimin çok da izah edeceği bir şey yoktur. Hayat ağacı, mezar taşları, sunaklar, balık ikonları için mitin verileri anlamlı şeyler söyler; oysa bilim bunları gereksiz ve yanlış şeyler olarak kabul eder.

Sonuç

Modernite her ne kadar her şeyi bilimsel ve sınanabilir bilgi ile düzenlemeye çalışsa da, kimi izahında zorlandığı pratiklerde demitolojizasyonu sağlayamamaktadır. Bunun altında yatan en önemli sebep insana verili olan sahiplenme ve hükmetme arzusudur. Zira insan kendisini özne olarak temele aldığı anda fayda sağlayacak her şeyi kullanır. Bilimin kendisine sunduğu katkıyı hemen alırken mitin önceden var olan kabullerini de amaçları doğrultusunda kullanır.

Modernitenin bir başka başarısızlık sebebi olarak bilginin üretim şekli düşünülebilir. Zira hakikat veya rasyonel bilgi eldeki verilerin sınanmasına bağlıdır. Sınamada doğrulanan şeyler modern bilgi gibi düşünülse de aslında mitin zaten var olan bilgisinin bir tür sınıf atlamasından ibarettir. Yani yeni değil isim değişmiş halidir.

Mitin kolaylıkla yok edilememe sebeplerinden biri de deneysel veya ölçülebilir/sınanabilir olmayan konularda da bilgi verici oluşudur. En basiti rasyonel bilgi ölüm olayını sadece gerçekleşme anını ve gerçekleşme sebebini bilimsel olarak izah eder ancak ölüm sınanabilir değildir. Ölüm sonrasına dair bilimsel bir veri üretilemez. Fakat mit burada devreye girer ve bilimin aprori olarak gerçekleşmesini izah ettiği ölüm olayını öncesi ve sonrasıyla açıklar. Burada miti ölüm sonrası için doğrulayacak olan tek bir şey vardır o da dinsel mutlak metinlerdir. Eğer kutsal kitapla mitin dedikleri arasında benzerlik varsa bu mitin devam edeceğine işaret eder; ancak asıl demitolojizasyon mit ile mutlak metin yani kutsal kitabın bilgileri çakışırsa gerçekleşir ve mitin dedikleri terk edilir. Bir metin başka bir metince alt edilir.

Mitin verdiği bilgi insanı merkeze alarak insan davranışlarının olaylara yöne verdiğini söylerken rasyonel bilim, insanı olayları etkileyen değil olaylardan etkilenenmiş gibi görür. Bu da insandaki özne oluş fikriyle terstir. Dolayısıyla insan bu tür durumlarda mitin söylemlerini dikkate alır.

KAYNAKÇA

ADJUKIEWICZ, Kazimierz, **Felsefeye Giriş Temel Kavramlar ve Kuramlar**, Çev. Ahmet Cevizci. Gündoğan Yayınları, Ankara 1994.

BALKAYA, Adem (2014). "Animik Dağ Pratikleri ve Kurbanın Metafizik Değişimi: Sarıkamış/Ağbaba Örneği", **Modern Türklük Araştırmaları Dergisi**, 11(2), ss.127-137

BAULTMANN, Rudolf, **Mitoloji ve Hermenötik Sorunu**, Çev. Cengiz Batuk, Emir Kuşçu, Eski Yeni Yayınları, Ankara 2013.

CAMPELL, Joseph ve MOYERS, Bill, (2010). **Mitolojinin Gücü Kutsal Kitaplardan Hollywood Filmlerine Mitoloji ve Hikayeler**, Çev. Zeynep Yaman, MediaCat Yayınları, İstanbul 2010.

CEVİZCİ, Ahmet, **Felsefe Tarihi**, Say Yayınları, Ankara 2010.

CHİTTİCK, William, **Varolmanın Boyutları Tasavvuf ve Vahdetü'l-Vücûd Üstüne Yazılar**, Çev. Turan Koç, İnsan Yayınları İstanbul 2013.

ELIADE, Mircea, **Mitlerin Özellikleri**, Çev. Sema Rifat. Simavi Yayınları, İstanbul 1993.

HONKO, Lauri, “Miti Tanımlama Problemi”. **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2**, Çev. Nezir Temür. Yay. Haz. M. Öcal Oğuz, Selcan Gürçayır, Geleneksel Yayıncılık, Ankara 2010.

İNAN, Abdulkadir, **Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

MALINOWSKI, Bronislav, **Büyük, Bilim ve Din**, Çev. Saadet Özkal, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2000.

RAGLAN, Lord, “Mit ve Tarih”. **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2**, Çev. Levent Soysal. Yay. Haz. M. Öcal Oğuz, Selcan Gürçayır, Geleneksel Yayıncılık, Ankara 2010.

SHAW, Stanford, Osmanlı İmparatorluğu, Çev. Mehmet Harmanlı, Sermet Matbaacılık İstanbul 1982.

POTAPOV, L.P., **Altay Şamanizmi**. Çev. Metin Ergun, Kömen Yayınları, Konya 2012.